

Vere sanctus

Nieuwsbrief van de Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie

Herfst 2018

Jaargang 17/nr. 2

Redactioneel

Het hoogtepunt dit jaar van de activiteiten van de Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie (VWHLL) was zonder twijfel de studiedag *Via Pulchritudinis 2018* op 30 september 2018, met medewerking van de Antwerpse Afdeling van het Verbond *Pro Petri Sede*.

Het mooiste compliment dat we mochten krijgen was dat het echt een *mooie* dag is geweest: het koor bestaande uit vijf beroepszangeressen van internationaal niveau, *Wishful Singing*, de talentvolle jonge organist Peter Strauven, het architecturaal kader van de Sint-Jacobskerk van Antwerpen, de bloemendecoratie die niet onderdeed ten opzichte van het barokke interieur van de collegiale kerk, de verzorgde Liturgie in het Latijn en *ad orientem* gecelebreerd, de gewaden van Sint-Jacob en van het liturgisch kunstatelier *Granda* uit Madrid, bezorgden ons een intense ervaring van schoonheid waarvan het doel was ons dichterbij God te brengen.

Zes jonge dames, waaronder de steeds meer bekende fotografe en cineaste Selina De Maeyer, de gelovige Miss België Angeline Flor Pua, en moderator Linde Declercq, en een jonge heer gespecialiseerd in edelstenen wiens stem ons bekend is via de Radio, Kevin Colle, gaven een indrukwekkend getuigenis

van hun geloof en slaagden erin tijdens het panelgesprek ons beter te laten inzien hoe de Schoonheid een weg naar God is.

De talrijke opgekomen jeugd, vooral *young professionals*, gaf ook een heel frisse indruk tijdens de Mis en het panelgesprek. ■

Dr. Pierre François, pr.
Voorzitter VWHLL

Theologische achtergrond van de “Via Pulchritudinis”

In de homilie van de Mis van 30 september 2018 naar aanleiding van de studiedag *Via pulchritudinis 2018* kunnen we een samenvatting terugvinden van de theologische achtergrond over de band tussen *Schoonheid* en *Waarheid*, zoals die meerdere keren ter sprake is gekomen tijdens het afgelopen jaar in de werkzaamheden van de Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie. Daarom leek het ons interessant de volledige tekst van de homilie hier in te sluiten.

Super flúmina Babylónis, illic sédimus, et flévimus, dum recordarémur tui, Sion. Wij zaten aan Babylons stromen en weenden, dachten aan Sion terug. U zult de woorden herkennen van een psalm, die wij straks zullen horen; ze werden eind van de jaren 70 gezongen door de popgroep Boney M., “By the rivers of Babylon”.

Waarom wenen de Joden in ballingschap in Babylonië terwijl ze zich Sion herinneren, de berg waarop Jeruzalem werd gebouwd?

Men heeft mij eens gevraagd een groep jonge meisjes te helpen hun meditatie te doen, hun innerlijk gebed in dialoog met God. Onder hen was er één die moeite had om te geloven. Ik predikte over deze psalm 136 die wat verder zegt: “Daar wensten zij die ons hadden ontvoerd, onze gezangen te horen; vrolijkheid eisten onze verdrukkers: ‘Zingt ons van Sion een lied!’ ” en ik legde uit dat Babylonië dat zijn juk op het volk van God drukte, een voorafbeelding is van de geseculariseerde maatschappij die de Kerk, het volk van God, uit deze wereld wil verbannen. Maar onze overwinnaars en onze beulen zijn zij die ons vragen een lied te zingen dat hun weer een beetje geluk geeft. Dit is de weg van de schoonheid, die mensen naar God voert of terugvoert.

Na het einde van de bezinning was zij — helaas — nog niet bekeerd, maar zij zei aan één van haar vriendinnen dat die woorden haar bijna hadden doen wenen. Waarom ontroert de schoonheid ons? Waarom kan een psalm die ons over God spreekt ons zo diep treffen?

Laat me toe dat ik u nog een anekdote vertel van toen ik zowat twaalf jaar oud was. Het was de tijd dat de televisie nog in zwart-wit was en waarin er in België maar twee zenders waren: Brussel Vlaams en Bruxelles français. Mijn twee zussen, van elf en negen jaar oud, bekeken met mij een film. Ik vond de film vrij triestig: ik had een dikke krop in mijn keel, die pijn deed. Ik had iets anders van deze film verwacht: ik verwachtte actie maar het was een verhaal van liefde belemmerd door moeilijkheden, scheidingen, ziekten, dood en alle soorten van ongeluk.

Toen het woord “EINDE” op het scherm kwam, keerde ik mij naar hen om mijn misnoegen te uiten, maar nog voor ik mijn mond kon openen, zeiden ze mij met hun zakdoek in de handen: “Wat een mooie film!” Ze hadden uit heel hun hart kunnen wenen, typisch iets voor meisjes, onbegrijpelijk voor jongens

van die leeftijd. Die dag heb ik begrepen dat vrouwen een grotere gevoeligheid hebben dan mannen, althans om te begrijpen wat het is lief te hebben. Later, dank zij het geloof, zou ik beter gaan begrijpen dat de Liefde gelukkig maakt, maar offers vraagt, ook pijn doet en dat dit geheimenisvol, maar mooi is.

In de Heilige Mis gebeurt er iets zeer moois: God toont ons Zijn Liefde voor de mensen en hoe Hij hun talrijke zonden vergeeft, zonder het ooit moe te worden. Ik heb ooit een bisschop gezien wiens stem van emotie brak bij de verkondiging hiervan. Wij geloven nl. in Jezus Christus, de enige Zoon van God; door de Heilige Geest heeft Hij het vlees aangenomen uit de Maagd Maria en is Hij mens geworden. Gekruisigd, gestorven en begraven, is Hij verrezen uit de doden. Wij geloven ook in de Heilige Geest die in onze harten een soms verborgen Schoonheid doet ontdekken, niet enkel in de Schepping, maar ook en vooral in de Verlossing.

Er zijn twee gebieden waarin woorden ons niet uitputtend kunnen spreken over wat wij willen zeggen: dat zijn het Geloof en de Liefde. Hoe goed verstaan wij de kunstenaars die ons een taal bieden die verder gaat dan woorden! Hoe logisch is het te zingen wanneer men verliefd is of wanneer men God wil loven! De kerk waarin wij ons hier bevinden zegt ons met haar kunstwerken wat onze woorden nauwelijks kunnen uitdrukken. De liturgie die wij vieren zal nooit mooi genoeg zijn om ons de rijkdom te onthullen die God ons wil brengen in deze viering. Of een Mis gevierd wordt, zoals nu, in een kader van artistieke, fleurige en muzikale schoonheid, of indien ze gevierd wordt door een oude priester voor een groep oude dames in een afgetakelde sacristie, toch speelt een mysterie van onzegbare schoonheid zich af voor ons. Brengen wij dank aan de Heer onze God!

In voortzetting van zijn voorgangers Benedictus XVI en de heilige Johannes-Paulus II nodigt Paus Franciscus in zijn postsynodale exhortatie *Evangelii Gaudium* (1) ons uit in het verkondigen van het geloof de weg van de schoonheid in te sluiten, de *Via pulchritudi-*

nis, zoals hij dit in het Latijn zegt. De uitdrukking *Via Pulchritudinis* komt herhaaldelijk terug in het leergezag van Paus Franciscus, en hij gebruikt deze in het bijzonder in zijn catechese over de Mis. Ze was reeds in 2011 in de leer van Benedictus XVI (2) ingevoerd. Reeds voorheen sprak deze laatste over *Veritatis Splendor* (de luister van de waarheid) om dezelfde idee uit te drukken, ten volle in de lijn van de heilige Johannes Paulus II.

Mag ik besluiten met een woord van de emeritus Paus aan te halen over het schoonheidsbeeld dat zich eindeloos voltrekt in de openbaring van God in Jezus Christus: “toch is deze schoonheid niet eenvoudigweg een harmonie van vormen: ‘de schoonste onder de mensenkinderen (Ps 45 [44], 3)’ (3) is op mysterieuze wijze ook degene ‘wiens uiterlijk noch schoonheid (...) het bekijken waard’ waren (Jes 53,2). Jezus Christus laat ons zien hoe de waarheid van de liefde ook het duistere mysterie van de dood weet om te vormen tot het stralend licht van de verrijzenis. Hier overtreft de schittering van Gods heerlijkheid alle binnenwereldlijke schoonheid.” (4)

De heiligen houden ervan passende argumenten te geven om te verklaren dat Maria het heiligste schepsel moet zijn dat ooit op de aarde heeft geleefd. Ik ben van oordeel dat men dezelfde passende argumenten mag gebruiken voor haar lichamelijke schoonheid, — wat de getuigen van haar verschijningen bevestigen. Zoals de Maria-antifoon van het *Ave Regina Cælorum* het zingt: “*Gaude, Virgo gloriosa, super omnes speciosa, vale, o valde decora, et pro nobis Christum exora!*” “Verheug u, glorierijke Maagd, die bovenal lieflijk zijt! Gegroet, Gij wonderschone, en wees onze voorpraak bij Christus!”

Noten

1. Cfr. Franciscus. Postsynodale exhortatie *Evangelii Gaudium*, nr. 167.
2. Cfr. Benedictus XVI, Algemene Audiëntie, Castel Gandolfo, 31 augustus 2011, of zelfs nog vroeger.
3. Cfr. Benedictus XVI, Postsynodale exhortatie *Sacramentum Caritatis*, nr. 35.

4. *Ibidem*.

Dr. Pierre François, pr.
Voorzitter VWHLL

Lingua vivens

Zelf worden we koud noch warm van verhalen over magie en tovenarij, maar dat in dit soort boeken al eens een mondje Latijn gesproken wordt, trekt dan weer wel onze aandacht. Er bestaat trouwens al diverse pagina's op Wikipedia over Latijnse spreuken in de Harry Potter-boeken. Jacqueline Klooster, universitair docent Klassieke Talen en Culturen aan de Rijksuniversiteit Groningen boog zich daarom over het Latijn van de schrijfster J.K.Rowling.

Sommige woorden, zoals *protego* (“ik bescherm”) en *reparo* (“ik herstel”) zijn volgens Klooster rechtstreeks geput uit het Latijn. Soms nam Rowling wel wat vrijheid met het Latijn (bijv. *reducto* i.p.v. *reduco* - “ik breng terug” of de vloek *imperio* i.p.v. *impero* - “ik bedwing”). De “sommeerspreuk” *accio*, waardoor je dingen naar je toe kan halen, is dan weer een eigen brouwsel van de auteur, net als *Expelliarmus* (afgeleid van *expellere* - “verbannen” en *arma* - “wapens”), waarmee een vijand ontwapend kan worden.

Soms maakte Rowling er echter wel een potje van. De spreuk *Wingardium leviosa*, waarmee je voorwerpen kan doen zweven, is bijv. een mengeling van Engels (*wings* - “vleugels”) en Latijn (*levitare* - “zweven”). De spreuk des doods (*Avada Kedavra*) mag ons dan misschien wel doen denken aan het Latijnse *cadaver*, maar komt eigenlijk uit het Aramees (*Adhada Kedhabhra* - “laat het ding vernietigd worden”).

En wat dan met het de klassieke toverspreuk bij uitstek: “hocuspocus”? Die heeft uiteraard niets te maken met Harry Potter, maar wel met de consecratie in de Latijnse mis *hoc est (enim) corpus (meum)*. Blijkbaar doet de sacramentele omzetting van brood en wijn in het Lichaam en Bloed des He-

ren sommige mensen vooral denken aan een goocheltruc. Of hoe “toverlatijn” soms toch schatplichtig blijkt te zijn aan kerklatin... ■

Kurt Priem, pr.
Secretaris VWHLL

Lezers vragen

Wat zijn de regels aangaande de bewieroking van het altaar?

De Algemene Inleiding van het Romeins Missaal stelt het volgende: “bewieroking is uitdrukking van eerbied en gebed, zoals in de Heilige Schrift wordt aangeduid. Wierook kan gebruikt worden in elke vorm van de mis: a) tijdens de intrede-processie; b) aan het begin van de Mis om het kruis en het altaar te bewieroken; c) bij de Evangelieprocessie en bij de verkondiging van het evangelie; d) wanneer brood en kelk op het altaar geplaatst zijn, om de offergaven, het kruis en het altaar, evenals de priester en het volk te bewieroken; e) bij het tonen van de Hostie en de Kelk na de consecratie.” (1)

In de buitengewone vorm van de Mis is wierook verplicht in bepaalde omstandigheden en verboden in andere. De gewone vorm geeft de vrijheid om te beslissen in welke Missen wel of niet bewierookt wordt. Deze vrijheid betekent uiteraard niet dat het bewieroken afgeschaft is. In de Algemene Inleiding van het Romeins Missaal wordt er op zestien plaatsen gesproken over het gebruik van wierook. (2) ■

Dr. Pierre François, pr.
Voorzitter VWHLL

Noten

1. *Institutio Generalis Missalis Romani* (Algemene Inleiding van het Romeins Missaal), Editio typica tertia 2002 / emendata 2008, nr. 276.
2. Vgl. *Ibidem*, nrs. 75, 119, 120, 132, 134, 135, 144, 150, 173, 175, 178, 179, 190, 212, 276 en 277.

Mededelingen

— De foto's van de studiedag *Via Pulchritudinis* 2018 en de video-opname van de Mis zijn te bekijken op de website van de VWHLL:
<https://vwhll.romanliturgy.org>

Vere Sanctus: Colofon

De Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie (VWHLL), gesticht door Mgr.dr. Luc De Maere († 2011), ijvert voor een volwaardig gebruik van het Latijn in de postconciliaire liturgische praxis, naast de volkstaal.

Redactie: Lange Nieuwstraat 73 — 2000 Antwerpen (t.a.v. E.H. Pierre François)

Wetenschappelijk comité: Mgr.dr. J.F. Lescauwae M.S.C., hulpbisschop emeritus, Haarlem († 2013) — dr. J. van Reeth, Faculteit Vergelijkende Godsdienstwetenschappen, Antwerpen — E.H. J.M. Audenaert, Pauselijke Universiteit van het H. Kruis, Rome,

Contactpersoon: Dr. P. François, pr., 0474 719 131 (vanuit België). +32 474 719 131 (vanuit het buitenland).

E-post: pf@romanliturgy.org, Webpagina VWHLL: <http://vwhll.romanliturgy.org>

Verantwoordelijke Uitgever: P. François (p/a van de redactie)

Periodiciteit: halfjaarlijks, in het voor- en in het najaar

Gewone Nieuwsbrief per post à minimum 5 € per jaar, E-brief via uw elektronisch adres à minimum 3 €. Beide versies zijn uiteraard identiek! Overschrijving IBAN: BE97 8900 2429 0649, BIC: VDSP BE91 met duidelijke vermelding van uw adres en ‘Nieuwsbrief’ resp. ‘E-brief’.

U kan ook steeds een geschenkabbonnement voor iemand aangaan!

© 2018 Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie